

Aan
De minister van Financiën van Curaçao

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

Datum
14 september 2023
Ons kenmerk
Cft 202300093
Pagina
1/7

Uw kenmerk

Bijlage
2

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Onderwerp
Advies bij de ontwerpbegrotingswijziging 2023 van Curaçao

Geachte heer Silvania,

Het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft) constateerde op 6 februari 2023 diverse tekortkomingen in de vastgestelde begroting 2023 van Curaçao.¹ Het Cft deed een zestal aanbevelingen om deze tekortkomingen weg te nemen en adviseerde Curaçao de aanbevelingen te verwerken in een ontwerpbegrotingswijziging (OBW). Deze aanbevelingen zien deels op het begrotingsjaar 2023 en deels op de meerjarenbegroting.

Op 31 augustus 2023 ontving het Cft de OBW 2023 van Curaçao. Met dit schrijven ontvangt u het advies van het Cft bij de OBW.² In bijlage 1 van deze brief vindt u een nadere uitleg en cijfermatige onderbouwing bij dit advies.

Oordeel

Op 30 juni 2023 verzocht de Rijksministerraad Curaçao de aanbevelingen van het Cft op te volgen, zodat de begroting een betrouwbaar, realistisch en actueel beeld geeft van de financiële positie van het land. Het Cft concludeert dat Curaçao met de OBW alleen de begroting voor 2023 aanpast, en slechts ten dele aan de aanbevelingen tegemoet komt. Curaçao stelt het merendeel van de aanbevelingen pas meerjarig te verwerken in de begroting 2024. Naar het oordeel van het Cft geeft Curaçao hiermee onvoldoende blijk van de grote opgave waar het land voor staat.

De aflossingen en additionele rentelasten als gevolg van de herfinanciering van de liquiditeitssteun en de mogelijke oplossing voor de problemen bij ENNIA zullen langjarig een fors beslag leggen op de begroting van Curaçao. Daarbovenop dient Curaçao ook de aanbevelingen bij de vastgestelde begroting 2023 nog meerjarig te verwerken.³ Het is daarom van zeer groot belang dat Curaçao nu al inzet op structurele lastenbeheersing, in tegenstelling tot de in de OBW opgenomen lastenintensivering.⁴

Ten aanzien van de in de OBW opgenomen wijzigingen voor het begrotingsjaar 2023 constateert het Cft wel dat Curaçao de raming van de belastingbaten aanpast op basis van de meest recente realisatiecijfers, hetgeen leidt tot een opwaartse bijstelling van de belastingraming van ANG 80 miljoen. Per saldo toont de OBW een overschot op de gewone dienst voor 2023 van ANG 41 miljoen.

Curaçao heeft de uit de herfinanciering per 10 oktober 2023 van de liquiditeitssteunlening voortvloeiende rentelasten niet in de OBW verwerkt. Het Cft verzoekt Curaçao deze rentelasten met de OBW alsnog in de begroting op te nemen.

Tot slot geeft Curaçao zich in de OBW enige rekenschap van de precaire financiële situatie van het Curaçao Medical Center (CMC), door de voor 2023 begrote rentebaten en aflossingen op de lening van het land aan het CMC af te voeren van de begroting. Het Cft merkt op dat door het afvoeren van de aflossing een tekort op de kapitaaldienst ontstaat.⁵ Het Cft is van oordeel dat dit tekort gedekt dient te worden door een op te nemen voorziening voor dit bedrag. Overigens merkt het Cft op dat, ondanks eerdere aanbevelingen van het Cft, vooralsnog geen meerjarige voorziening voor deze lening aan het CMC wordt getroffen.

Toelichting

Het Cft constateerde in zijn advies bij de ontwerpbegroting (OB) 2024 dat de meerjarenbegroting met het ontbreken van de cijfermatige verwerking van de herfinanciering van de liquiditeitssteun en de oplossing voor de ENNIA problematiek, onvolledig is.⁶ De cijfermatige verwerking van deze punten zal ertoe leiden dat het begrote evenwicht in 2024, alsmede de begrote overschotten in de periode 2025-2027, zullen omslaan in tekorten. Het Cft verzocht Curaçao de OB aan te passen en in lijn te brengen met de normen van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft). Curaçao heeft aangegeven de OB te zullen wijzigen met een Nota van Wijziging (NvW). Haast is hierbij geboden, aangezien de vastgestelde begroting 2024 uiterlijk 15 december 2023 moet worden aangeleverd bij het Cft.

Curaçao begroot met de OBW een overschot op de gewone dienst voor 2023 van ANG 41 miljoen. Dit overschot wordt gedreven door de opwaartse bijstelling van de belastingraming. Tegelijkertijd verlaagt Curaçao de overige baten per saldo met ANG 36 miljoen. Curaçao voert de baten uit de vergunningenfee voor kansspelaanbieders (ANG 20 miljoen) af van de begroting. Curaçao zou deze vergunningenfee al in 2022 introduceren, maar verwacht nu dat de onderliggende Landsverordening op de Kansspelen (LOK) pas in 2024 in werking zal treden. De lasten voor de uitvoering van de LOK en het daaruit volgende toezicht op de kansspelsector (ANG 18 miljoen) worden niet van de begroting afgevoerd. Het Cft uit al geruime tijd zijn zorgen over het vertraagde wetgevingstraject en wijst op de noodzaak om deze baten (structureel ANG 40 miljoen) vanaf 2024 wel te realiseren.

Curaçao gaat er in de OBW vanuit dat het CMC in 2023 niet aan zijn verplichtingen jegens het land zal voldoen. Voor 2023 begrootte Curaçao ANG 10 miljoen aan rentebaten te ontvangen van het CMC. Deze rentebaten worden met de OBW van de

begroting afgevoerd, net als de begrote aflossing (eveneens ANG 10 miljoen). Het Cft vraagt al langer aandacht voor de uitblijvende aflossingen op de lening van het land aan het CMC en verzocht Curaçao hiervoor voorzieningen te treffen in de begroting. Het Cft merkt op dat door het afvoeren van de aflossingen een tekort op de kapitaaldienst ontstaat.⁷ Curaçao voert aan dat op grond van de Comptabiliteitsverordening een tekort op de kapitaaldienst kan worden gedekt met een overschot op de gewone dienst. Het Cft verzoekt Curaçao deze wijziging op de kapitaaldienst in de OBW te koppelen aan een op te nemen voorziening van ANG 10 miljoen (ten laste van de gewone dienst).

Op 25 augustus 2023 is de Tweede Kamer geïnformeerd over het aanbod van Nederland aan Curaçao inzake de herfinanciering van de in 2020 en 2021 verstrekte liquiditeitssteun van totaal ANG 911 miljoen. Nederland stelt Curaçao voor de herfinanciering een rente in het vooruitzicht van (indicatief) 3,1 procent, mits er een bestuurlijk akkoord over de ENNIA-oplossing wordt bereikt.⁸ Indien een akkoord uitblijft, zal de rente uitkomen op indicatief 5,1 procent. Dit leidt in 2023 tot minimaal ANG 6 miljoen aan additionele rentelasten die nu niet in de OBW zijn verwerkt.

De lasten voor het verbruik van goederen en diensten nemen in de OBW met ANG 5 miljoen toe ten opzichte van de vastgestelde begroting. Curaçao geeft aan dat het merendeel van deze stijging samenhangt met de uitvoering van het Landspakket, waarvoor Curaçao ook middelen ontvangt vanuit Nederland. Ondanks het verzoek van de Rijksministerraad, ontbreekt echter een meerjarig financieel overzicht (MFO) van de uit het Landspakket voortvloeiende baten, lasten en investeringen in de OBW. Het Cft kan daardoor niet beoordelen in hoeverre de hogere lasten het gevolg zijn van het Landspakket, en welke baten daartegenover staan. Het Cft benadrukt nogmaals het belang om de meerjarige gevolgen van het Landspakket in het MFO te verwerken en deze toe te voegen aan de begroting.

Het Cft houdt zijn nadrukkelijke zorgen bij de oploop van de lasten voor goederen en diensten. Mede in het kader van het grote beslag dat de herfinanciering van de liquiditeitssteunlening en de ENNIA-oplossing op de begroting zullen leggen, is het van groot belang dat Curaçao de lasten voor goederen en diensten structureel verlaagt.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

Drs. L.M.C. Ongering

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De minister-president van Curaçao
De secretaris-generaal van het ministerie van Financiën van Curaçao

Bijlage 1: Uitleg en cijfermatige onderbouwing

Gewone dienst

In tabel 1 is een samenvatting opgenomen van de gewone dienst. De tabel geeft de realisatie over 2022 weer,⁹ de vastgestelde begroting 2023, de in de OBW opgenomen mutaties ten opzichte van de vastgestelde begroting 2023, en de OBW 2023.

Tabel 1: Overzicht gewone dienst (in miljoenen ANG)¹⁰

	2022	VB 2023	Mutaties	OBW 2023
Baten	1.750	1.729	44	1.773
Belastingen	1.561	1.533	80	1.613
Schenken en subsidies	51	18	1	19
Andere baten	137	158	-17	141
Kansspel vergunningenfee	-	20	-20	0
Lasten	1.728	1.729	3	1.732
Beloning van personeel	416	445	-2	443
Goederen en diensten	229	228	5	233
Afschrijving vaste activa	70	91	0	91
Interest	67	71	0	71
Subsidies & Overdrachten	449	385	1	386
Sociale zekerheid	497	502	1	503
Andere lasten	0	7	-2	5
Dotatie schommelfonds	0	0	0	0
Resultaat	22	0	-	41

Bron: tweede uitvoeringsrapportage 2023, vastgestelde begroting 2023 en ontwerp-begrotingswijziging 2023 van Curaçao.

Baten

In lijn met de eerdere aanbeveling van het Cft verhoogt Curaçao de belastingraming met ANG 80 miljoen. Curaçao realiseerde tot en met het tweede kwartaal 2023 ANG 49 miljoen meer belastingbaten dan begroot.¹¹ Het Cft acht de nieuwe belastingraming realistisch, en gezien de realisatie mogelijk zelfs nog conservatief.

Met de OBW voert Curaçao de baten uit de vergunningenfee voor kansspel-aanbieders (ANG 20 miljoen) af van de begroting. De totstandkoming van de aan de vergunningenfee onderliggende LOK is wederom vertraagd, en zou nu per begin 2024 in werking moeten treden. Curaçao voert de voor 2023 begrote lasten voor de uitvoering van de LOK (ANG 18 miljoen) overigens niet af van de begroting. Het Cft houdt grote zorgen bij de voortdurende vertraging, en wees al eerder op het risico dat ook de raming voor 2024 (structureel ANG 40 miljoen) niet volledig kan worden gerealiseerd. Het Cft adviseerde dit risico in de NvW op de OB 2024 te adresseren.¹²

Ook voert Curaçao met de OBW per saldo ANG 17 miljoen andere baten af van de begroting. Dit betreft onder meer ANG 10 miljoen van het CMC te ontvangen rentebaten. Het CMC lost vanwege zijn precaire financiële situatie al sinds juni 2020 niet meer af op de aan het ziekenhuis verstrekte lening. Het Cft achtte reeds om die reden een voorziening noodzakelijk, en deed deze aanbeveling al meermaals. Daarnaast wordt de raming van de niet-belastingopbrengsten met ANG 6 miljoen verlaagd. In de begroting 2023 ging Curaçao uit van een prijsindexering door middel van een wijziging van de Eilandsverordening leges, precariorechten en retributies Curaçao 1992. Deze wijziging zal nu naar verwachting echter pas in de tweede helft van 2024 in werking treden.

Lasten

Met de OBW verlaagt Curaçao de personeelslasten met ANG 2 miljoen. Dit betreft een aanpassing op basis van de realisatie. Ditzelfde geldt voor de relatief beperkte verhogingen op de post subsidies en overdrachten en de post sociale zekerheid (beide ANG 1 miljoen), en de verlaging van ANG 2 miljoen op de post andere lasten (onvoorzien).

Curaçao verhoogt de lasten voor goederen en diensten met ANG 5 miljoen. Dit betreft ANG 2 miljoen ten behoeve van werkzaamheden van de commissie ter voorkoming en bestrijding van het witwassen van geld. Daarnaast verhoogt Curaçao de lasten voor de uitvoering van het Landspakket.

Kapitaaldienst

In tabel 2 is een samenvatting opgenomen van de kapitaaldienst. De tabel geeft de realisatie over 2022 weer,¹³ de vastgestelde begroting 2023, de in de OBW opgenomen mutaties ten opzichte van de vastgestelde begroting 2023, en de OBW 2023.

Curaçao wijzigt met de OBW de voor 2023 begrote investeringen niet. Het Cft wees erop dat de realisatie van de investeringen tot en met het tweede kwartaal 2023 achterblijft bij de begroting en verzocht op dit punt te worden geïnformeerd.¹⁴

In juli 2023 ontving Curaçao de reguliere aflossing van ANG 11 miljoen op de aan GI-RO Settlement N.V. verstrekte lening van ANG 170 miljoen. Net als in 2022 werd (van GI-RO) ANG 38 miljoen additionele aflossing ontvangen. Deze additionele ontvangst wordt met de OBW verwerkt.

Naast de van het CMC te ontvangen rentebaten, voert Curaçao met de OBW ook de voor 2023 van het CMC te ontvangen aflossing van ANG 10 miljoen af van de begroting.

In 2020 werd een obligatielening van ANG 100 miljoen voor ANG 82 miljoen geherfinancierd. Deze lening kent een reguliere aflossing van ANG 6 miljoen per jaar. De aflossing in 2023 bedraagt echter ANG 3 miljoen, maar staat in de begroting 2023 desalniettemin opgenomen als ANG 6 miljoen. Het Cft wees hier al op in zijn advies bij de vastgestelde begroting. Het Cft verzoekt Curaçao dit met de OBW te corrigeren.

Tabel 2: Overzicht kapitaaldienst (in miljoenen ANG)¹⁵

	2022	VB 2023	Mutaties	OBW 2023
Baten	1.041	1.027	28	1.055
Afschrijvingen	70	91	0	91
Ontvangen aflossingen u/g	12	14	-10	4
Ontvangen aflossingen Girobank	48	11	38	49
Aangegane geldleningen	0	0	0	0
Reserves en voorzieningen	0	0	0	0
Herfinanciering leningen	911	911	0	911
Lasten	1.085	1.027	38	1.065
Investerings	118	90	0	90
Aflossing lening Girobank	48	11	38	49
Aflossingen geldleningen	8	15	0	15
Aflossing liquiditeitssteun	911	911	0	911
Reserves & voorzieningen	0	0	0	0
Kapitaalverstrekkingen/ deelnemingen	0	0	0	0
Saldo	-44	0	-10	-10

Bron: tweede uitvoeringsrapportage 2023, vastgestelde begroting 2023 en ontwerp-begrotingswijziging 2023 van Curaçao.

Bijlage 2: Eindnoten

-
- ¹ Cft, kenmerk Cft 202300013, Advies bij de vastgestelde begroting 2023, d.d. 6 februari 2023.
- ² Het toetsingskader voor de beoordeling van de OBW wordt gevormd door de Rft, aangevuld met de aanwijzing die de RMR op 12 juli 2019 heeft gegeven aan het bestuur van Curaçao en die op 24 november 2020 is bijgesteld. Staatsblad 2019, 279, Besluit van 12 juli 2019, houdende het geven van een aanwijzing aan het bestuur van Curaçao tot aanpassing van de begroting 2019, rekening houdend met de in artikel 15 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten genoemde normen. Bij besluit van 24 november 2020, nummer 2020002389, is bevestigd dat de aanwijzing na het Kroonberoep in stand blijft maar alleen nog zal bestaan uit het naleven van de aflossingsovereenkomst tussen het Algemeen Pensioenfonds Curaçao en het land Curaçao, waarbij het land zo mogelijk aanvullende aflossingen zal doen uit overschotten op de gewone dienst in de komende jaren. De OBW die wordt aangeboden aan de Staten dient, conform artikel 11 lid 2 van de Rft, vergezeld te gaan van dit advies van het Cft, inclusief een toelichting op de wijze waarop rekening is gehouden met dit advies.
- ³ Deze aanbevelingen zien op het oplossen van de tekorten in de zorg en sociale zekerheid, de verwerking van de budgettaire effecten van het Landspakket en een meerjarige voorziening voor het CMC. De Sociale Verzekeringsbank (SVB) publiceerde recentelijk zijn begroting voor 2024 alsmede de meerjarenramingen 2025-2027. Het Cft voert ambtelijk overleg met de SVB over deze ramingen.
- ⁴ Overigens zet Curaçao met OB 2024 in op nog verdere lastenintensiveringen.
- ⁵ Op grond van artikel 15 lid 1 sub b van de Rft is een begroot tekort op de kapitaaldienst niet toegestaan.
- ⁶ Cft, kenmerk Cft 202300079, Advies bij de ontwerpbegroting 2024 van Curaçao, d.d. 1 september 2023.
- ⁷ Op grond van artikel 15 lid 1 sub b is een begroot tekort op de kapitaaldienst niet toegestaan.
- ⁸ Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, kenmerk 2023-0000523666, Aanbod herfinanciering covidleningen aan Aruba, Curaçao en Sint Maarten, d.d. 25 augustus 2023.
- ⁹ Stand per juni 2023, conform de tweede uitvoeringsrapportage 2023. Cft, kenmerk Cft 202300076, Reactie op de tweede uitvoeringsrapportage 2023, d.d. 24 augustus 2023.
- ¹⁰ In deze tabel is sprake van afronding op hele ANG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.
- ¹¹ Cft, kenmerk Cft 202300076, Reactie op de tweede uitvoeringsrapportage 2023, d.d. 24 augustus 2023.
- ¹² Cft, kenmerk Cft 202300079, Advies bij de ontwerpbegroting 2024 van Curaçao, d.d. 1 september 2023.
- ¹³ Stand per juni 2023, conform de tweede uitvoeringsrapportage 2023. Cft, kenmerk Cft 202300076, Reactie op de tweede uitvoeringsrapportage 2023, d.d. 24 augustus 2023.
- ¹⁴ Cft, kenmerk Cft 202300076, Reactie op de tweede uitvoeringsrapportage 2023, d.d. 24 augustus 2023.
- ¹⁵ In deze tabel is sprake van afronding op hele ANG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.